

Handläggare

Olof Taromi Sandström

Miljö- och energidepartementet

Remissvar: Agenda 2030-delegationens slutbetänkande "Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet"

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 2019-04-05 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

Generellt

SGU ställer sig positiv till betänkandet i stort. Det är brett och genomarbetat. Det är bra att det betonas att Agenda 2030 inte är ett separat projekt utan ska integreras i all verksamhet för att få genomslag. Det är också bra att betänkandet konstaterar att "agendan förutsätter förändrade förhållningssätt och beteenden på både individ- och samhällsnivå". Långsiktighet är viktigt för alla aktörer. För att uppnå önskat resultat krävs att näringslivet, myndigheterna och kommunerna kan planera långsiktigt och att medborgarna förstår varför och hur de ska bidra.

Det riksdagsbundna målet om Agenda 2030 måste få genomslag i regeringens styrning av politikområdena, inte minst finansiellt. SGU instämmer också med delegationen i att fokus bör riktas mot de genomförandegap som återstår för att nå de mål som redan beslutats. I Sveriges arbete med Agenda 2030 behöver samordning med andra satsningar, strategier och initiativ som miljömålsarbete, Mineralstrategin, maritima strategin, Fossilfritt Sverige, Digitalt först mm säkerställas. Betänkandet föreslås därför kompletteras med klargörande hur och om detta skall ske.

Kapitel 3.3 Samstämmighet för hållbar utveckling.

För att lyckas krävs att det från regering och riksdag finns en samstämmig politik för hållbar utveckling som myndigheterna kan agera utifrån.

Ett hållbart miljöarbete i Sverige drivs idag i praktiken till stor del av tillståndsmyndigheter och tillsynsmyndigheter. Genom tillståndsprocessen kan konkreta miljökrav ställas på verksamhetsutövaren i form av villkor och eventuella begränsningar i tillståndet. Tillsynen säkerställer att villkoren efterlevs och bidrar också till en dialog mellan verksamhetsutövaren och myndigheter. I utredningens förslag finns länsstyrelser och kommuner med som ingående aktörer för arbetet med Agenda 2030, men inte uttalat i rollen som tillstånds- och tillsynsmyndighet. Domstolarna saknas helt. För att genomföra Agenda 2030 är det viktigt att dessa funktioner inkluderas tydligt i uppdraget. Det är också lämpligt med kontinuerlig uppföljning och dokumentation på hur tillstånd och tillsyn utförs i enlighet med målen i Agenda 2030. Domstolarna behöver liksom regering, chefer och politiker också omfattas av riktade utbildningsinsatser som beskrivs i kapitel 7.4.

Kapitel 4 Sveriges åtagande kräver handling

SGU instämmer i delegationens slutsatser i kapitel 4, där bland annat vikten av politiskt ledarskap och tydlig styrning, samt långsiktighet, bred politisk förankring och samverkan mellan olika politikområden lyfts. Sveriges åtagande kräver handling och tydlig politisk styrning.

Delegationen framför att agendans delmål till stor del omfattas av befintliga riksdagsbundna mål, där de 16 miljö kvalitetsmålen är en viktig utgångspunkt för genomförandet av den miljömässiga dimensionen av agendan. Samtidigt konstaterar delegationen, liksom bl.a. de fördjupade utvärderingarna av miljömålen också framfört, att det finns ett omfattande s.k. genomförandegap för att uppnå de mål som redan är beslutade. Genomförandegapet handlar dels om att befintliga styrmedel i form av lagar, regler och målsättningar inte implementeras i verkligheten, och dels om att föreslagna styrmedel och åtgärder, t.ex. lagkrav och/eller ekonomiska resurser, inte har implementerats.

SGU står bakom delegationens slutsats att det krävs fortsatt analys för att se hur väl de riksdagsbundna målen sammantaget leder till en hållbar utveckling, för att mäta genomförandets effekter och identifiera synergier, målkonflikter eller suboptimeringar mellan målen, samt för att identifiera lämpliga åtgärder. SGU vill här lyfta att det är viktigt att använda sig av redan genomförda analyser. För miljömålssystemet finns flera fördjupade utvärderingar att tillgå där ett stort antal styrmedels- och åtgärdsförslag har tagits fram, men där genomförandegapet är fortsatt stort. SGU menar att det således redan finns ett omfattande underlag för vilka politiska beslut och åtgärder som krävs för att genomförandegapet ska kunna minska – både i form av övergripande förslag och i form av ett antal förslag för respektive miljö kvalitetsmål.

SGU vill också framhålla att arbetet med Agenda 2030, inklusive miljömålsarbetet om detta beslutas som ett viktigt redskap för den miljömässiga dimensionen, behöver bättre redskap för genomdrivning än vad miljömålssystemet tidigare fått om faktiska resultat ska uppnås. Återigen är det tydlig styrning samt genomförande av adekvata styrmedel och åtgärder som krävs.

Kapitel 5.1 Riksdagsbundet mål

SGU instämmer i delegationens förslag om ett riksdagsbundet mål, eftersom både långsiktighet och bred politisk förankring är av avgörande betydelse.

SGU ser en utmaning i att alla aktörer ska kunna arbeta mot mål (och delmål) både nationellt och internationellt. Här pekar betänkandet på problem med att målen berör flera politikområden och att de innehåller målkonflikter. SGU instämmer i att det är viktigt att synliggöra och diskutera dessa för att få transparens och acceptans för frågorna och därmed kunna prioritera för att nå målen i agendan.

I betänkandet föreslås ett antal offentliga utredningar och det finns, som framgår av betänkandet, en risk att arbetet med Agenda 2030 kan tappa styrfart.

Det riksdagsbundna målet och det föreslagna tillägget i myndighetsförordningen ger en bra inriktning men SGU vill också lyfta att det är viktigt att regering och riksdag även på andra sätt (t.ex. genom myndighetshandläggare, uppdrag i regleringsbrev, lagstiftning, finansiering m.m.) ger tydliga signaler till de statliga myndigheterna och andra samhällsaktörer att målet om en hållbar utveckling ska vara överordnat och leda till dels budget- och verksamhetsmässiga omprioriteringar och dels till att samtliga beslut analyseras utifrån hållbarhetsmålen uppfyllelse.

Kapitel 6.1 En Agenda 2030-kommitté

SGU ställer sig bakom förslaget om inrättande av en kommitté. Framförallt för att bevaka helheten och kanske samordna politikområdenas och myndigheternas arbete. Det är dock viktigt att kommittén och dess sekretariat ges tillräckliga personella resurser för att kunna genomföra sitt arbete. Det bör betonas att kommittén bör ges stora befogenheter; därmed skapas möjligheter att lyfta problem, ange behov av omprioritering, ge stöd i olika former etc. Hur föreslagna åtgärder verkligen blir av så att målen uppfylls är en knäckfråga. Det finns paralleller med miljömålssystemet där det funnits ambitiösa mål och relativt konkreta åtgärder men där det är lång väg kvar till måluppfyllelse. Det är viktigt att arbetet med Agenda 2030 får bättre redskap för genomförande, för att uppnå önskade resultat till 2030.

SGU vill också framhålla att det är viktigt att kommittén tillsätts så snart som möjligt. Uppdraget kommer i princip vara på 10 år som sträcker sig över två och en halv mandatperiod. Detta bör också beaktas vid tidsperioderna för ledamöternas förordnanden för att säkerställa kontinuitet i kommitténs arbete. SGU vill dock framhålla att arbetet kommer att behöva fortgå även efter 2030 vilket bör beaktas när man bestämmer formerna för Sveriges arbete med Agenda 2030.

Kapitel 7.1 Agenda 2030 i det förvaltningspolitiska målet och 7.3 Stärkt samordningskapacitet

SGU anser det är bra att myndigheternas ansvar att samarbeta, samordna och arbeta med identifierade målkonflikter betonas. En risk med att integrera genomförandet i befintliga strukturer är just myndigheternas olika roller och ansvar som idag till viss del idag utgör hinder för samarbete. Här kan "tvingande" verktyg i form av regeringsuppdrag på flera myndigheter mm vara ett bra styrmedel för att nå samverkan kring mål och målkonflikter. I betänkandet är detta vagt formulerat och kan med fördel förtydligas med exempel på styrmedel som används idag för att nå samarbete och samverkan. Agendans GD-Forum är exempelvis en plattform att utgå från. Även de inarbetade och utvecklade samarbetsformer som idag finns i miljömålsarbetet är viktiga att använda för att integrera en bred bas för Agenda 2030.

Kapitel 7.2 Ansvar i myndighetsförordningen

SGU anser att förslaget att föra in Agenda 2030 i den samlade styrningen av myndigheter på samtliga nivåer är mycket bra; i myndighetsförordningen för en samlad myndighetsstyrning, i myndigheternas instruktioner för att möjliggöra omställning, prioritering och långsiktighet kopplat till genomförandet av Agenda 2030, samt i regleringsbrev för att påskynda och precisera genomförandet på myndighetsnivå.

Många myndigheter kommer säkert att behöva stöd i arbetet med Agenda 2030. Det behövs kompetenshöjning för hur myndigheterna skall agera utifrån de tre aspekterna av hållbarhet. Gemensamma modeller för analyser som myndigheterna kan använda är en förutsättning.

Kapitel 7.3 Stärkt samordningskapacitet för genomförandet av Agenda 2030

SGU instämmer med delegationens förslag om att en stärkt kapacitet för samordnad styrning behövs för att kunna genomföra Agenda 2030. Det är viktigt att den funktion inom Regeringskansliet som föreslås ges tillräckliga resurser och mandat för att kunna genomföra sin uppgift.

Kapitel 7.4 Stärkt kunskap i statsförvaltningen

SGU ställer sig bakom förslaget att regeringen bör systematiskt integrera kunskap om Agenda 2030 i utbildningar för myndighetsledningar och anställda i Regeringskansliet. Väl genomförda utbildningsinsatser ger en tydlig signal om Agenda 2030-arbetets vikt och prioritering.

Kompetenshöjning och ökad förståelse behövs dock genom hela myndigheterna. Delegationen skriver att myndigheterna på egen hand ansvarar för att utbilda sina anställda och lyfter värdet av samarbete mellan myndigheterna i frågan. SGU anser att gemensamma utbildningspaket för myndigheternas interna utbildningar bör tas fram, som varje myndighet sedan kan anpassa efter sin egen verksamhet. Detta är en fråga som bör prioriteras. Exempelvis kan regeringen ge ett tydligt uppdrag till någon aktör eller myndighet(er) att ta fram ett sådant gemensamt utbildningspaket. Även gemensamma modeller för analyser av ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet som myndigheterna kan använda, eller få stöd av i sina bedömningar, är en viktig förutsättning.

Kapitel 7.6 Hållbar utveckling i de offentliga utredningarnas arbete

SGU ställer sig bakom delegationens förslag att Regeringen bör ge de offentliga utredningarna i uppgift att analysera konsekvenserna i förhållande till miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling genom att detta anges i 15 § kommittéförordningen (1998:1474), och att Regeringen bör tillsätta en utredning inom Regeringskansliet om hur stödet till de offentliga utredningarna ska utvecklas så att dessa ges tillräckliga förutsättningar att klara uppgiften.

Som delegationen skriver så är långsiktigheten viktig; kravet måste finnas kvar även efter 2030.

Kapitel 8 Behovet av kunskap, forskning och innovation

SGU instämmer i att forskning och innovation i relation till Agenda 2030 är av stor betydelse. Ökad tvärvetenskap är bra och nödvändigt, som framgår av delegationens förslag, men SGU menar att detta främst bör främjas genom att prioritera mer samverkan mellan discipliner. Detta kan ske genom att rikta finansiering mot projekt med tvärvetenskapliga/tvärsektoriella ansatser med en kompetenssammansättning som innefattar specialister inom olika fält, i motsats till att prioritera tillgången på "generalistkompetenser". Ledordet blir då "stärkt interdisciplinär forskningssamverkan".

Kapitel 8.1 Finansiering av FoU

En stor utmaning för all forskning är steget till att resultat och innovationer når ut och kan göra nytta i samhället. Detta är särskilt viktigt då utmaningarna och målen i Agenda 2030 behöver konkreta lösningar. Utöver att stimulera och premiera tvärdisciplin samverkan anser SGU att det därför även är viktigt med premiering och stimulering av pilotprojekt och tekniska satsningar i övergångszonen mellan forskning till realisering och produktifiering.

Kapitel 10 Forum för dialog

SGU anser att olika forum för dialog och samordning mellan aktörer är bra. En eventuell risk finns att det blir spretigt med de olika rapporteringarna från dels det nationella forumet och de regionala. Här kan man överväga att ge den föreslagna Agenda 2030-kommittén en samordnande roll, t.ex. genom att sammanställa länsstyrelsernas rapporteringar.

Kapitel 11 Näringslivets roll

SGU instämmer i att näringslivets deltagande i arbetet är en nödvändighet. Här bör ytterligare tryckas på vikten av kopplingen mellan akademi, myndigheter och näringsliv, samt vikten av långsiktiga spelregler för näringslivet, som ju ofta efterfrågar klara och långsiktiga regler. Långsiktighet i näringslivets förutsättningar är essentiell.

Kapitel 15 Att kommunicera Agenda 2030

SGU anser att utredningen borde ha lagt en större tyngdpunkt på detta avsnitt. Kommunikationsåtgärder är en nyckelfråga för genomförandet.

Som delegationen skriver så är kunskap om Agenda 2030 och hållbar utveckling hos samhällets aktörer en nödvändig förutsättning för genomförandet av åtgärder. Framgången för agendan bygger således på att tillräckliga kommunikationsinsatser genomförs, och på att kommunikationen ges en tillräcklig tyngd.

Kapitel 15.2 Kommunikation till grund för folkbildning

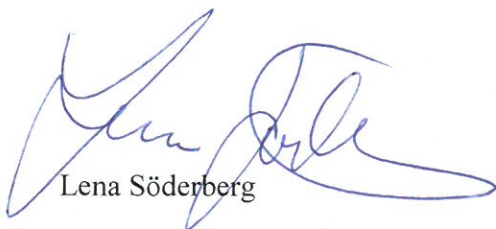
Folkbildning är en viktig del av Sveriges allmänbildning och det är bra att betänkandet beaktar detta i sitt yttrande; de civila organisationernas folkbildning bör dock vara ett komplement till de statliga insatserna. De folkbildande organisationerna bör inte få ett ansvar för kommunikationen av Agenda 2030 som bör ligga på regering, myndigheter, länsstyrelser, region och kommuner. Regering och riksdag behöver visa hur högt prioriterat Agenda 2030-arbetet är.

SGU anser därför att en nationell informationskampanj bör genomföras med regering och riksdag som avsändare. På detta sätt lyfts agendans betydelse och prioritet, vilket skapar förutsättningar för övriga samhällsaktörer att genomföra sina utbildningsinsatser för sina respektive målgrupper. Regeringen bör även ge tydliga uppdrag till de olika samhällsaktörerna att genomföra sådana utbildningsinsatser.

Delegationen lyfter att en samhällsomställning kräver kommunikationsinsatser som är meningsfulla och kan skapa engagemang hos samtliga aktörer. Hur denna kommunikation ska ske ser SGU som en nyckelinsats som behöver utgå från riksdag och regering. Detta överensstämmer även väl med Sveriges ambition att vara internationellt ledande för genomförandet av Agenda 2030.

Beslut i detta ärende har fattats av Generaldirektör Lena Söderberg

I den slutliga handläggningen av ärendet har även statsgeologerna Carola Lindeberg, Lars-Ove Lång och Elin Norström samt utredarna Helena Dahlgren, Anna Åberg och Peter Åkerhammar deltagit. Hållbarhetsstrateg Olof Taromi Sandström har varit föredragande.

Lena Söderberg

Olof Taromi Sandström

